

Dialoog in de stad: geen luxe maar noodzaak!

**We don't need to be the same, but we can
hold hands as fellow travelers in this life.**

We hoeven niet hetzelfde te worden, maar moeten wel samen kunnen leven bij gratie van het verschil

Waarom dialoog?

Elke stad heeft karakter. Veel verschillende culturele, etnische en religieuze groepen worden in de stad vertegenwoordigd. Dit maakt steden bruisend, kleurrijk en interessant. Maar: al die verschillende invalshoeken kunnen ook botsen. Door vooroordelen en gebrek aan écht contact wordt het wij-zij-denken versterkt en trekken mensen zich terug in de 'eigen' groep.

Dialoog is een must! Het beoogt door ontmoeting elkaar beter te leren kennen en zo het inzicht te vergroten in de waarden die men gemeenschappelijk heeft. Het gaat niet zozeer om het voorschrijven van normen, maar eerder om het begrip voor de situatie die men deelt. Door respect te hebben voor de onderlinge diversiteit, door open met elkaar in dialoog te gaan, en door elkaars verschillen te bespreken en leren waarderen, ontstaat er een groeiend wederzijds begrip en meer sociale harmonie.

Dialoog is bij uitstek geschikt om de onderlinge binding en de verbondenheid met de stad weer te vergroten. Het voedt ons en kan ons opleiden in de omgang met verschillen. De grondhouding van dialoog draagt bij aan leervermogen, creativiteit, innovativiteit en kwaliteit van oordeelsvorming, competenties die niet alleen op de werkvloer maar ook in de dagelijkse interactie goed van pas komen.

Dialoog en begrip betekenen niet dat de bestaande variëteit zou moeten verdwijnen! Er zal in Nederland altijd onderscheid zijn tussen culturele en religieuze achtergronden, normen en waarden, net zoals er ook verschillen zijn tussen mannen en vrouwen, jongeren en ouderen, hoog- en laagopgeleiden, stad en dorp, links en rechts. We hoeven niet hetzelfde te worden, maar moeten wel samen kunnen leven bij gratie van het verschil.¹

Door de dialoog met stadsgenoten aan te gaan, nemen mensen als

burger medeverantwoordelijkheid voor de samenhang in hun eigen stad. De oplossing voor maatschappelijk onbehagen ligt niet alleen bij 'de ander' of bij de overheid, maar kan juist samen gevonden worden. Dialoog kan ruimte scheppen voor diversiteit en maatschappelijke ontwikkeling.

Wat?

In een debat proberen de gesprekspartners elkaar te overtuigen van het eigen gelijk, waar in dialoog meer het openhartig uitwisselen van visie en meningen en het wederzijds luisteren naar elkaar centraal staat.

Iedereen kan deelnemen aan een dialoog. Belangrijk hierbij is om een geïnteresseerde, positieve uitgangspositie in te nemen, en open te staan voor wat de ander te vertellen heeft.

In een dialoog is geen winnaar of verliezer aan te wijzen, het proces is belangrijker dan het resultaat.

Dialoog is een instrument om tot vrede en cohesie te komen, het is een sleutel tot het oplossen van sociale dilemma's in het dagelijkse leven.

Uitgangspunt van dialoog is het waarderen, accepteren en respecteren van de wezenlijke verschillen tussen mensen, volkeren, culturen en beschavingen.

In een dialoogatmosfeer kunnen mensen van elkaar leren, en ook leren met elkaar samen te leven. Het is een raamwerk voor het respecteren en delen van waarden binnen een gemeenschappelijke culturele setting.

Dialoog leert je delen in de context van de ander. Deze kwaliteit ontwikkelen mensen niet vanzelf. Ze moeten hiervoor open staan, hierin geschoold worden en er mee kunnen oefenen.

In een dialoog is geen winnaar of verliezer aan te wijzen, het proces is belangrijker dan het resultaat

Hoe?

Randvoorwaarden voor een geslaagde dialoog zijn een veilige omgeving, luisterbereidheid, diversiteit van deelnemers en structuur.¹

Dialoog betekent niet alleen uitwisseling van standpunten, het is belangrijk om goed naar elkaar te luisteren en te proberen elkaar ook echt te begrijpen. Te vaak komt het voor dat mensen luisteren naar wat de ander zegt, om vervolgens direct vanuit het eigen perspectief te reageren: “ja, maar...”

Polemische argumenten moeten zoveel mogelijk vermeden worden in de dialoog, waar er juist voorrang gegeven wordt aan gemeenschappelijke punten.

Doel van de dialoog is niet om de ander koste wat kost te overtuigen van het eigen gelijk. Dit vereist het vermijden van wederzijdse afbraak, wat in een debat nog wel eens voor wil komen.

Richt je in een dialoog op het gesprek met de ander als zelfstandig individu, in plaats van deze als vertegenwoordiger van een bepaalde (sub)groep te zien. Mensen zijn niet verantwoordelijk voor het gedrag of de mening van anderen, daar kunnen zowel zijzelf als hun gesprekspartner dan ook niet op aangesproken worden.

Verschillen kunnen zowel een bron van conflict zijn, als een bron van nieuwe productieve verhoudingen. Ga een conflict niet uit de weg, maar benut de mogelijkheid van de dialoog om de situatie in zijn voordeel te doen te keren. Het kan hiervoor nodig zijn om aspecten uit het verleden te verwerken of zelfs te vergeten, om zo samen verder te komen. Blijf niet stil staan bij wat eerder gebeurd is en wat er mis ging, maar blijf geloven dat het beter kan. Leef vanuit de intentie open en onbevangen naar mensen en situaties te kijken.

Dialoog draagt via drie stadia bij aan het vergroten van begrip. Als eerste is dialoog een middel om wederzijds respect te creëren voor elkaars identiteit. Dit is een voorwaarde om de ander vervolgens ook met diens waarden te accepteren. Waar respect nog ‘op afstand’ aan de ander gegeven kan worden, komt acceptatie veel dichterbij. Het derde stadium betreft het delen van waarden binnen elkaars culturele setting. Dit impliceert het actief kennismaken van elkaars culturele identiteit, religieuze overtuigingen en spirituele waarden, maar niet

“... één voet staat in het centrum, de andere gaat hier in een brede cirkel omheen”

het overnemen hiervan.

Deze drie stadia zijn essentieel om de bredere samenleving te benaderen en om een duurzame dialoog te realiseren tussen mensen met verschillende levensfilosofieën.

Respect en acceptatie zijn belangrijke uitgangspunten voor dialoog, maar er is ook oprechte interesse in het verhaal van de ander nodig om écht met elkaar in gesprek te komen. Samen met interculturele belevenissen vergroot dit de culturele empathie en sensitiviteit.

Samen eten verbreedert. Daarom is het investeren in laagdrempelige en spontane ontmoetingen belangrijk, want die ervaringen blijven mensen lang bij. Nodig dus eens de burens uit om mee te eten, of om een verjaardag mee te vieren. Ook samen een klein hapje eten voorafgaand aan een grotere bijeenkomst zorgt voor een goed begin en een prettige sfeer.

Mensen die dialoog voeren, lijken op een passer: één voet staat in het centrum, de andere gaat hier in een brede cirkel omheen. De voet in het centrum staat voor de eigen identiteit, het middelpunt van het eigen bestaan. De andere voet beweegt in een ruime cirkel door de maatschappij die alle mensen kan omvatten.

Degene die zijn ogen sluit voor dialoog, verandert slechts voor zichzelf de dag in de nacht.

Met wie?

Sekse, opleiding, religie, inkomen, etniciteit en leefsituatie zijn enkele van de aspecten die ieders identiteit bepalen. In de dialoog gaat het er om je gesprekspartner als persoon te horen, te zien en te begrijpen.¹ Je praat dus met een mens en niet met iemand als vertegenwoordiging van een bepaalde (sub)groep. Iemand bepaalt in het gesprek zelf hoe hij geïdentificeerd wil worden en welke groepsidentiteit hierin een rol speelt.

Dialoog wordt pas echt interessant als er ook verschillende visies aanwezig zijn. Vaak is er sprake van een gesprek tussen (min of meer) gelijkgestemden. Het kan nodig zijn om de aanpak van een bijeenkomst aan te passen, om zo een ander (gemengder) publiek te trekken. Stem de doelstelling en verwachtingen hierop af.

Je kunt geen dialoog afdwingen. Het is belangrijk dat mensen met elkaar in gesprek gaan omdat ze dat willen, niet omdat ze moeten. Het zou averechts werken als zij gedwongen zouden worden met mensen met een andere etnische of religieuze achtergrond te praten. Er is in ieder geval de bereidheid en intentie nodig om naar elkaar te luisteren, ook al staat men lijnrecht tegenover elkaar.

En daarna?

Onbekend maakt onbemind, aldus een oud Nederlands spreekwoord. Als mensen elkaar herhaaldelijk ontmoeten, spreken en elkaar zo leren kennen, kan dit een domino-effect hebben in de stad en in de wijk. Er ontstaat zo ook meer interesse in elkaars werelden.

Niet alleen woorden, maar ook daden zijn belangrijk. Hoewel gesprekken rondom een thema erg waardevol zijn om nader tot elkaar te komen, leren mensen elkaar in interactie op een hele andere manier kennen. Een gezamenlijke activiteit of maaltijd biedt interculturele belevenissen. Hiermee wordt een volgende sociale stap gezet, waardoor mensen elkaar meer persoonlijk leren kennen. Die ervaring komt veel dieper binnen en beklijft daarmee sterker dan een goed gesprek alleen. Door samen dingen te ondernemen, wordt bovendien de sociale binding met elkaar en de stad versterkt. Woorden en daden vullen elkaar niet alleen aan, ze versterken elkaar!

Dialoog is geen wondermiddel

Het helpt om beter naar elkaar te luisteren en echt met elkaar in gesprek te komen, maar dialoog is niet de oplossing voor alle sociale problemen. Soms is een stevig debat meer op zijn plek, om uit te kristalliseren waar het verschil in visie of mening precies ligt. Dialoog kan daarna een functie hebben om weer dichterbij elkaar te komen.

Vriendschap, het vermogen om met verschillen om te gaan en de wil om je in te leven in de ander kunnen het resultaat zijn van dialoog, maar zij kunnen niet afgedwongen worden. Burgers moeten zich hier zelf voor open stellen. De overheid kan dit proces stimuleren, door mensen aan het denken te zetten en zo de voorwaarden te scheppen voor nieuw samen leven.

Slechte sociaal-economische omstandigheden kunnen problemen op sociaal-cultureel terrein veroorzaken of verergeren. Een goed gesprek is dan niet voldoende om de kou uit de lucht te halen. Het voorkomen van schooluitval, het creëren van stageplekken voor jongeren en banen voor net-afgestudeerden, het stimuleren van maatschappelijke betrokkenheid door vrijwilligerswerk, en het verbeteren van het aanbod aan betaalbare huur- en koopwoningen zijn voorbeelden van randvoorwaarden die een klimaat scheppen waarin de dialoog weer haar werk kan doen.

*'t Is goed in 't eigen hert te kijken
Nog even vóór het slapen gaan,
Of ik van dageraad tot avond
Geen enkel hert heb zeer gedaan*

*Of ik geen ogen heb doen schreien,
Geen weemoed op een wezen lei;
Of ik aan liefdeloze mensen
Een wordeke van liefde zei.*

uit: Avondliedeke III van Alice Nahon (1896-1933)

Colofon

Dialoog in de stad: geen luxe maar noodzaak!

© Dialoog Academie - 2010

Drs. Iris Creemers & dr. Gürkan Çelik

T 010-425 75 33

E info@dialoogacademie.nl

I www.dialoogacademie.nl

Met dank aan

Jeugd, Onderwijs en Samenleving
Gemeente Rotterdam